

Andrzej Franciszek Dziuba

"Studi in onore di Jan Władysław Woś per il suo 60 compleanno", a cura di Paolo Bellini, Trento 1999 : [recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 7/2, 272-275

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

swego powołania w społeczeństwie zajmuje się indoktrynacją i przemilczaniem prawdy, zdradza samego siebie. Ojciec Święty przestrzega przed tą możliwością, mając żywo w pamięci dzieje wielu uczelni wyższych w naszej Ojczyźnie.

Szczególne miejsce w nauczaniu papieskim zajmują uczelnie katolickie. O ich tożsamości świadczy poszukiwanie prawdy, połączone z absolutnym poszanowaniem Objawienia Bożego i posłuszeństwem Urzędowi Nauczycielskiemu Kościoła. Kamieniem węgielnym tych uczelni jest Jezus Chrystus, który gromadząc wokół siebie studentów i profesorów, tworzy z nich prawdziwą wspólnotę ducha. Uniwersytet katolicki szuka prawdy we wszystkich dziedzinach i wszystkich wymiarach rzeczywistości. Dlatego – według Papieża – właśnie jemu w pełni przysługuje nazwa „uniwersytet”.

Zebranie i opublikowanie przez WSZiP im. B. Jańskiego zbioru nauczania Jana Pawła II o uniwersytetach jest wydarzeniem bez precedensu na rynku wydawnictw naukowych. Oto polskie uniwersytety i szkoły wyższe otrzymały u progu nowego tysiąclecia chrześcijaństwa, w roku jubileuszowym, a też u progu nowej epoki w naszej Ojczyźnie, kompendium nauczania papieskiego, które trzeba potraktować jako drogowskaz i dar od Ojca Świętego dla polskich środowisk uniwersyteckich.

Nasza narodowa kultura została ubogacona głębią papieskich myśli, których głównym motywem jest podkreślanie piwerwszeństwa wartości duchowych we wszystkich dziedzinach kultury. Polska, która po rządach totalitarnych musi odrabiać straty i opóźnienia, stoi przed wielką szansą, ale i wobec wielu zagrożeń, ideologicznych presji i manipulacji, od których nie są wolne współczesne demokracje.

Nie jest zatem przypadkiem, iż wyżej wymienioną publikację wydała WSZiP im. B. Jańskiego, założona przez ks. Mariana Piwko CR, której patronuje wybitny przedstawiciel Wielkiej Emigracji, żarliwy polski patriota i świecki apostoł emigrantów – sługa Boży Bogdan Jański – założyciel zgromadzenia księży zmartwychwstańców.

Walka o tożsamość narodową Polaków trwa. WSZiP im. B. Jańskiego powyższą publikacją zapisuje w tej ideowej walce swoją kartę.

Elżbieta Połomska

Studi in onore di Jan Władysław Woś per il suo 60 compleanno a cura di Paolo Bellini. Centro Studi sulla Storia dell'Europa Orientale. Trento 1999 ss. 515.

Refleksja historyczna pozostanie na zawsze szczególnym wyzwaniem i zobowiązaniem dla terażniejszości i przyszłości. Co więcej dla wielu wręcz jawi się ona jako ciekawa sfera zainteresowań. Spoglądanie wstecz to nie tylko

asekuracyjne upewnienie się, aby nie powtarzać popełnionych błędów. Pozytywnie to bardziej wyzwanie uczenia się ku właściwemu przeżywaniu terażniejszości oraz odpowiedzialnemu wejściu w przyszłość.

W roku 1999, dokładnie 19 kwietnia minęła 60-rocznica urodzin prof. dr. Jana Władysława Wosia. Z tej okazji przyjaciele, uczniowie i koledzy opublikowali interesującą księgę pamiątkową, dedykując mu liczne studia i opracowania. Urodził się w Warszawie, gdzie następnie studiował na Wydziale Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego m.in. u K. Ajdukiewicza, T. Kotarbińskiego i W. Tatarkiewicza. W 1967 r. rozpoczęły się szerokie kontakty naukowe Profesora z wieloma europejskimi ośrodkami naukowymi (m.in. Mediolan, Louvanium, Florencja, Pisa, Neapol, Bonn, Heidelberg, Monachium, Münster). Z czasem także sam osiadł poza granicami, a ostatnio w Trydencie, kierując „Centro Studi sulla Storia dell’Europa Orientale” na tamtejszym słynnym uniwersytecie.

Całość edycji otwiera motto z Benedykta Dybowskiego, opublikowane w języku polskim i włoskim (s. 5), nota kuratora dzieła P. Bellini (s. 6) oraz indeks–spis treści (s. 7–8).

A oto schematycznie autorzy i tytuły opublikowanych tekstów. Najpierw zamieszczone dwa odnoszące się bezpośrednio do prof. J.W. Wosia: 1. G. Niccoli z Turynu, *Jan Władysław Woś między światem słowiańskim i Europą Zachodnią* (s. 9–16); 2. J. Glaser z Londynu, *Bibliografia pism Jana Władysława Wosia* (s. 17–58).

Z kolei dalsze studia naukowo-badawcze: 3. M. Jagosz z Krakowa, *Św. Jadwiga Andegaweńska, królowa, patronka nauki, kultury i prac charytatywnych* (s. 59–89); 4. M. Welber z Trydentu, „*Statuty Aleksandryjskie*” i ich tradycja rękopiśmienna. *Ustawodawstwo i administracja w Trydencie w czasie biskupa Alessandro di Masovia (1423–1444)* (s. 91–157); 5. W. Heller z Heidelbergu, *Melanchtona koncepcja kształcenia i jej wpływ w Europie Środkowo-Wschodniej i Europie Wschodniej* (s. 159–166); 6. A. Rakar z Ljubliany, *Katolicy i protestanci słoweńscy w walce o ambonę* (s. 167–176); 7. I. Tancon z Belluno, *Uczony włoski w Polsce XVI w.: Tito Livio Burattini* (s. 177–205); 8. P. Bellini z Trydentu, *Biblioteka braci Zaluskich w Warszawie* (s. 207–215). 9. M. Yevzlin z Jerozolimy, *Motywy mitologiczne w opowiadaniu A.S. Puszkina „Dama pikowa”* (s. 217–225); 10. L. Maier z Münster, *Polska dyplomacja na wychodźstwie wobec brytyjsko-rosyjskiego zbliżenia 1840–1842. Parlament jako trybuna ku obronie praw narodu* (s. 227–255); 11. M. Agostini z Trydentu, *Rosja i Polska złączone przez wolność: blaski i cienie w myśli Aleksandra Herzen* (s. 257–271); 12. M. Głowacki z Warszawy, *Fryderyk Nietzsche – Polak z Urojenia?* (s. 273–279); 13. C. Fasoli z Trydentu, *Helena Modrzejewska (Modjeska) i teatr amerykański* (s. 281–289); 14. F. Valentini z Trydentu, *Między winą i dumą: Józef Conrad i Polska* (s. 299–349); 15. W. Zahorski z Paryża, *Rola Prymasa Polski kard. Augusta Hlonda w latach 1939–1945* (s. 351–366); 16. L. Pizzini z Mediolanu, „*Fuente*

Ovejuna” *Lope de Vega w masjanizmie K.A. Mardzanov (Kijów 1919)* (s. 367–392). 17. C.G. Fietta z Trydentu, *Biblioteka Polska w Londynie* (s. 393–399); 18. M. Lis z Opola, *Niemcy na Górnym Śląsku* (s. 401–415); 19. M. Libardi z Trydentu, *Czy istnieje styl myślenia środkowo-europejskiego* (s. 417–445); 20. F. Orlandi z Trydentu, *Gruzin i Hun. Odnośnie do niektórych kwestii w relacjach chińsko-sowieckich* (s. 447–484); 21. M. Matyja z Berna, *Proces transformacji w krajach środkowoeuropejskich w aspekcie integracji europejskiej* (s. 485–501); 22. R. Togni z Mediolanu, *Notatki z podróży poprzez kraje, miasta, muzea historyczno-etnograficzne i środowiska Polski* (s. 503–515).

Zamieszczone opracowania i studia w oryginale dzieła ukazały się w języku włoskim (16), niemieckim (2), polskim (2), angielskim (1) i francuskim (1). Autorzy natomiast rekrutują się z Włoch, Wielkiej Brytanii, Polski, Niemiec, Słowenji, Izraela, Francji i Szwajcarii. Naturalnie, iż najliczniej reprezentowany jest Trydent, aktualne miejsce życia i pracy prof. J.W. Wosia (9). Z kręgu polskich autorów w publikacji znalazły się tylko cztery nazwiska. Wydaje się, iż to stanowczo za mało, ale w pewnej mierze odzwierciedla to stosunki i relacje uniwersytetu w Trydencie i polskimi centrami naukowymi. Jest to zresztą zagadnienie szersze i stanowiące pewien dramat nauki polskiej, która minimalnie korzysta z osiągnięć badaczy polskich czy polskiego pochodzenia, pracujących poza granicami kraju.

Ciekawym zjawiskiem, widocznym w ksiąжке jest szerokie zainteresowanie zagadnieniami polskimi czy Europy Środkowo-Wschodniej i to przez wielu autorów mieszkających i pracujących w różnych krajach Europy Zachodniej. Podejmują oni niejednokrotnie zupełnie nowe, a zarazem ciekawe i ważne tematy.

W prezentowanej pracy w większości znalazły się teksty dotyczące problematyki, która jest przedmiotem osobistych zainteresowań badawczych samego prof. J.W. Wosia, a także szerzej „Centro Studi sulla Storia dell’Europa Orientale” w Trydencie. Dotyczą one generalnie szerokiej problematyki europejskiej, odnoszącej się przede wszystkim do ostatnich trzech wieków, ale w jej kompleksowym obrazie.

Inny zakres prezentowanych studiów to wprost zainteresowania typowo polskie. To wręcz niezwykle bogactwo, żeby przywołać przykładowo kwestie: Helenę Modrzejewską, Bibliotekę Polską w Londynie, Fryderyka Nietzsche czy biskupa Alessandro di Masovia. Warto zauważyć, co zresztą redaktor tomu zaznacza, że ostatecznie zakwalifikowano do druku faktycznie tylko te teksty, które w jakimś sensie związane są właśnie z historią i kulturą Polski oraz krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Zatem, wręcz z bólem pominięto niektóre zgłoszone propozycje (por. s. 6).

Szczególnie interesujący – w kontekście specyfiki omawianej książki – jest szkic prof. G. Niccoli, stanowiący przybliżenie „curriculum vitae” bohatera dzieła. Jakże to burzliwe koleje życia oraz działalności naukowej. Dały one

ostatecznie Profesorowi możliwość niezwyklego i jakże solidnego przygotowania naukowego, a z drugiej strony otworzyły go na różne środowiska naukowe w Europie, wobec których może stawać bez kompleksów. Ostatecznie, obecnie od kilkunastu lat znalazł on swoje miejsce realizacji zainteresowań badawczych i naukowych, po doświadczeniach w Pizie, na Uniwersytecie w Trydencie.

Niezwykle interesujący jest wykaz opublikowanych prac prof. J.W. Wosia. W sumie 411 pozycji. To isticie monumentalny dorobek i wręcz godny szerszego uznania. Zapoczątkował się on w 1968 r. i to tekstem w „L'Osservatore Romano”. To symptomatyczny fakt, który wydaje się jakby zaciążył na dalszej działalności naukowej oraz zainteresowaniach autora.

Wskazywane w bibliografii prace prof. J.W. Wosia opublikowane zostały w języku włoskim, niemieckim, polskim i francuskim. Z zagranicznych czasopism, gdzie publikował może warto tu wskazać choćby niektóre: „Aevum”, „Rivista di Filosofia Neo-Scolastica”, „Vita e Pensiero”, „Alto Adige”, „Studia Patavina”, „Zeitschrift für Ostforschung”, „Scienza e Cultura”, „Civis”, „Zeitschrift für Kirchengeschichte”. Natomiast w języku polskim publikował m.in. w „Za i Przeciw”, „Novum”, „Studia Źródłoznawcze”, „Kurier Polski i Polonijny”, „Życie Warszawy”, „Express Wieczorny”, „Studia Filozoficzne”, „Głos Katolicki”. Szkoda, że w bibliografii przy książkach nie podano wykazu opublikowanych recenzji, krytyk czy prezentacji. Jest to bowiem pewien znak zainteresowania i oddźwięku naukowego publikowanych osiągnięć badawczych.

Warto tu wskazać, iż jak zaznacza redaktor książki, teksty zamieszczone po dwóch opracowaniach biograficznych zostały usystematyzowane w układzie chronologicznym poruszanych materii (por. s. 6). Stąd najpierw tekst M. Jagosza dotyczący św. Jadwigi a całość zamyka osobiste wspomnienie – dziariusz podróży do Polski R. Togni z Mediolanu.

Zamieszczone w publikacji rozprawy i studia stanowią często podjęcie zupełnie nowych zagadnień, i to w bardzo kompetentnej oraz odpowiedzialnej formie, tak metodologicznej jak i formalnej. Widać tu zatem, iż jest w Europie wielu badaczy interesujących się problematyką Europy Środkowo-Wschodniej, a w tym Polski. Napawa to dużym optymizmem i nadzieją, iż z czasem opublikowane zostaną dalsze efekty prac badawczych, jeszcze bardziej pogłębione i kompleksowe, ale winny one ukazywać się zwłaszcza w językach obcych.

Należy wyrazić wdzięczność prof. J.W. Wosiowi za stworzenie na Uniwersytecie w Trydencie Centrum Studiów nad historią Europy Wschodniej. Jest to ważne uświadamianie także przeszłości Polski i jej sąsiadów wobec całej Europy. Współcześnie w procesach integracyjnych jest bardzo ważny wkład, który winien być jeszcze bardziej ceniony i wręcz doceniony.

ks. Andrzej Franciszek Dziuba